

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 31.

V Ljubljani, 3. velikega srpana 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Poziv. — Značilna obsodba. — Naš denarni zavod. — Edino pravo sodišče. — Učiteljevo delovanje izven šole. — K peticiji istrskega učiteljstva za izboljšanje njegovih razmer. — Čudovita naglica. — Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

POZIV.

Poročilo tovariša Ivana Šege o slovanski avstrijski učiteljski zvezi, posebno pa točka o prireditvah slovanskih vseučiliških tečajev za ljudskošolsko učiteljstvo pri letošnji glavni skupščini „Zaveze“ v Šoštanju je našlo krepak odmev med vrlimi našimi severnimi brati Čehi. — Kakor posnemljemo iz časniških poročil in zasebnih pisem, bi bili nekateri češki vseučiliški profesorji pripravljeni prirediti prihodnje leto, t. j. v počitnicah l. 1907, prvi češko-slovenski vseučiliški tečaj za ljudskošolsko učiteljstvo v Ljubljani.

Z ozirom na to pozivlja podpisani odbor vse ono slovensko učiteljstvo širom slovenskega ozemlja, ki se meni udeležiti tega tečaja, da se poprime z vso vnemo učenja češkega jezika. Odbor je prepričan, da se v teku enega leta učiteljstvo ob znani marljivosti lahko priuči toliko češčini, da bo z lahkoto prisostvovalo vsem predavanjem požrtvovalnih čeških vseučiliških profesorjev.

Pokažimo svetu, da stremimo za pravim napredkom, da hrepenimo po razširjenju svojega duševnega obzorja.

O nadaljnih tozadevnih korakih bo podpisani odbor pravočasno poročal.

Pripravljalni odbor za snovanje „Slovanske avstrijske učiteljske zveze“

v Ljubljani, dne 31. julija 1906.

E. Gangl s. r.

L. Jelenc s. r.

Iv. Šega s. r.

Značilna obsodba.

Bolj in bolj se trgajo one predpotopne, okostnele vezi, ki ovirajo naše šolstvo, da se ne more pospeti na višek svoje popolnosti.

Na Bledu se je zgodil slučaj, ki mora zbuditi veliko veselje med slovenskim učiteljstvom, zakaj ta slučaj je dal slovenskemu učiteljstvu v roke bič, s katerim bo lahko nagnalo vse one zahrbtnje denuncijante, ki so do sedaj mislili, da so sankrosanktni, ker jih varuje — uradna imuniteta.

Dogodek ima to-le zgodovino:

Na Bledu je štirirazrednica. Med tamošnjim učiteljstvom vlada najboljša harmonija. In ta harmonija ni ugajala nekaterim ljudem, in skovali so velikansko anonimno ovadbo, ki jo je podpisal in odposlal — brez vednosti in potrdila drugih članov krajnega šol. sveta blejskega, predsednik tega krajnega šolskega sveta, ki je obenem slučajno tudi krajni šolski nadzornik.

Jedro te ovadbe je, da je bilo imenovano učiteljsko osebje res v preveč prijaznem razmerju med seboj in do drugih oseb in da njegovo moralno življenje ni bilo zgledno.

Posledica te ovadbe je bila disciplinarna preiskava, ki jo je vodil edino v to poklicana, prava oseba — c. kr. okraj. šol. nadzornik. Ker si je pa prizadeto učiteljstvo bilo v svesti, da živi v moderni Avstriji v XX. stoletju, kjer več ne obešajo in ne mrevarijo ljudi kakor v času svete inkvizicije brez vsakega zagovora, je kategorično zahtevalo to, na svoji časti tako obrekovano učiteljstvo, zvedeti ime dotičnega denuncijanta, da mu da najlepšo priliko dokazati resničnost ovadbe na pristojnem mestu, pred sodnijo.

C. kr. okrajno sodišče v Radovljici je bilo tako prepričano o istinitosti te ovadbe, da je obsodilo njenega pisca na globo 200 kron in povrnitev vseh kazenskih stroškov. S to razsodbo je dalo najlepše zadoščenje težko užaljenemu učiteljstvu na Bledu.

Obsojeni pisec te ovadbe se ni zadovoljil z eno blamažo, poiskal si je še drugo. Nastopil je pot pritožbe. A tudi c. kr. deželno sodišče je bilo onega mnenja kakor okrajno sodišče; le s tem razločkom, da je znižalo prvotno kazen 200 kron na 100 kron, upošteva moment, da bodo tozadevni pravni stroški presegali prvotne stroške najmanj za 100 kron.

Ta povsem umestna obsodba je dala povod gorečemu zagovorniku pičlega klerikalnega učiteljstva, „Slovenca“, da je objavil v svojih predalih uvodnik (v št. 146. z dne 28. junija t. l.) pod naslovom: „Krajni šolski nadzorniki v nevarnosti“.

Imenovani uvodnik, pisan le v „Slovenca“ lastnem žanru, razklada v bombastičnih frazah, kako mora zbuditi ta slučaj veliko nevoljo po vsej deželi, ker zadeva v prvi vrsti krajne šolske nadzornike, potem pa mora razburiti tudi starše (?!), ki so dolžni svoje otroke pošiljati v šolo.

Humbug, prazne fraze!

Ta slučaj je razburil edino le pobožne prijatelje šolstva in učiteljstva, zakaj ta slučaj je dal slovenskemu učitelstvu najboljšo sredstvo, tirati na edino pravo mesto — pred sodnijo — vse one zahrbtnne denuncijante, ki so do sedaj živeli v veri, da se zahrbtnemu denuncijantu ne more nič žalega storiti. Ta slučaj je iztrgal našim „prijateljem“ iz roke edino priljubljeno orožje, ki so ga do sedaj tako pogosto porabljali proti naprednemu učiteljstvu, hoteč ga ugonobiti. — To orožje je — zahrbtno denunciranje.

In to peče, boli!

Klerikalna stavba se ruši sicer polagoma, a dosledno.

„Slovenčevce“ peče dalje dejstvo, da nam je priborila to znamenito zmago slučajno učiteljska trojica, ki ne trobi v „Slovenčevce“ piščali, temveč stoji čvrsto v taboru naprednega učiteljstva.

Pekel in nebo pa je tista stranka klicala na pomoč tedaj, ko se je hotelo malce stopiti na prste človeku, ki sicer nosi naslov učitelja, a po krivem.

Slednjič bodi omenjeno na naslov „razburjene javnosti“ — ki tiči v „Slovenčevi“ redakciji, da predpisuje ravno novi učni in šolski red, da vladaj med učiteljstvom prava harmonija, in § 120. tega reda naravnost zapoveduje učiteljstvu, da mora vladati prijazno razmerje med učiteljstvom in občani. — Tako razmerje pa utrja ugled učiteljstva, in tak ugled škoduje — naši prečastiti duhovščini.

In tu tiči tisti zajec! Tu je izvor „Slovenčeve“ jeze!

Toda kazni, kakor se vidi iz imenovanega slučaja, so še vse premajhne, da bi olajšale posameznim slovenskim učiteljem težko stališče, ki jim ga napravljajo posamezni podpihovanji krajni šolski nadzorniki. △

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca mal. srpana 1906 **K 177.464.06.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Edino pravo stališče.

S Štajerskega.

Zadnji čas klerikalni celjski Herostrati srdito napadajo vodjo slov. okoliške šole v Celju ter njemu podrejene zavedne učitelje.

In zakaj? Ker niso šli nadzirati otrok h krščanskega nauka izkušnji, ki se je vršila v cerkvi ob navzočnosti škofa, ki je prišel birmovat.

Krščanski nauk opravlja katehet; posvetni učitelj se tu nima vmešati. Tudi nobeden šolski nadzornik ga nima nadzorovati! Katehet je podrejen in odgovoren le duhovskim oblastim, recimo: konzistoriju. — Kako naj zdaj učitelj pazi na otroke, kadar jih katehet izprašuje iz svojega predmeta?! Ali kak duhoven kdaj posvetnim učiteljem asistira, če jih nadzoruje okrajni ali dež. šl. nadzornik? — Kako morete torej zameriti učiteljem, da niso pripravljene vam asistirati! Oni pri vašem delu kratkomalo nimajo česa opraviti, ker — ne smejo. Da bi vam pa bili za sluge, to, gospoda, pa absolutno ne gre! Časi tlačanstva so minili. Učitelji danes niso več mežnarji, niti podrejeni — duhovnikom. Ti časi — hvala Bogu — so bili! — Če hoče tedaj katehet imeti izkušnjo iz veronauka v cerkvi, dobro, naj jo ima; a nadzorstvo otrok naj oskrbi sam! Tudi odgovornost prevzame on sam! Kako to opravi, je njegova reč. —

To stališče je edino pravo in tega so se držali naši tovariši v Celju zadnjič vsi, razen — enega. Učiteljstvo, zapomni si to vsepovsod. —

Zdaj pa še nekaj! Zakaj so pa pravzaprav naši črni prijatelji ob tej priliki zagnali tak vik in krik? Le zato, da bi v javnosti pritisnili na razne naše nerazsodne sloje ter terorizovali naše učiteljstvo. „Spiritus movens“ celjske gonje je prof. Fon. On je pri šolski oblasti kar zahteval, naj se mu dokaže, da postopanje učiteljstva ni bilo nepostavno! „Sl. Nar.“ je nedavno o tem gospodu pisal, da je še dobro znan izza svojega bivanja v Novem mestu. Mi ga pa še imamo v dobrem spominu izza časa, ko je bil suplent na mariborskem učiteljišču. Tačas je ta „mladinoljub“ že vedno rad stikal — najrajši v temi! — po vseh kotih, da bi le mogel katerega dijakov ovaditi. Plemenito delo, ne? — Ta lepa manira mu je ostala. V Celju pa se je lotil — seveda na komando tamkajšnjega klerikalnega generalnega štaba — ubogih slov. učiteljev — jogrov. O jej! G. profesor, pometajte pred lastnim pragom, pojdite še — študirat in — spokorite se! —

Učitelji slovenski, bodimo solidarni! Ne pustimo da bi se že vsak šušmar vtikal v naše zadeve! — Ali ne veste, kaj so rekli duhovniki lavantinske škofije, zbrani nedavno v Mariboru ob snovanju svoje „Zveze“? Ali niste nič čitali, kaj je tačas pisal o tem njihov monitér „Slovenec“? Tedaj so naši duhovniki slovesno izjavili, da oni nikakor kot veroučitelji ne priznavajo kakega šolskega vodstva, da niso odgovorni šolskim oblastvom, ampak le duhovskim, da protestujejo proti novemu šl. in uč. redu itd.

Vidite, tovariši, tako postopajo duhovniki. Mi učitelji pa bi jim morali delati usluge?! Če to še kdo stori med nami, potem sploh ne zasluži, da učiteljuje v sedanjem času! — Pa spodobnost, takt to zahtevata. . . Kaj nam mar škof! Ves rešpekt pred njegovim dostojanstvom, a kot učitelji ga ne pripoznavamo kot osebo, nam nadrejeno. Ali se mar pridejo duhovniki klanjat našim nadzornikom? —

Ne bodimo smešni! Spoštujmo se izprva sami, potem nas bodo vsaj rešpektirali naši nasprotniki. „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti“. — **Mi pa nečemo biti podložni takim, ki nam nimajo nič velevali!** —

Radi bomo v šoli složno delali s kateheti, če bodo ti hoteli; a da bi jim bili sluge: **ne, tega pa nikdar!**

Star bojevnik.

Učiteljevo delovanje izven šole.

Pri zborovanju „Ljubljanskega učiteljskega društva“ poročal Karel Wider.

(Dalje.)

Ko bi bilo vse ljubljansko učiteljstvo združeno v svojem učiteljskem društvu, kako imenitno društvo bi bilo to. A ena tretjina ljubljanskega učiteljstva hodi še vedno svoja pota. Vse jadikovanje in moledovanje je tu odveč. Če nimajo ti tovariši toliko stanovske zavednosti, da bi iz lastnega nagiba pristopili k skupnem ognjišču, jih tudi naš klic ne privabi.

Učiteljsko društvo pa mora bolj pogostoma prirejati društvena zborovanja, oziroma društvene izlete s predavanji; predavanja bi radi prevzeli sposobni tovariši. Na zborovanjih in izletih se najlože približamo, tam spoznamo vrline drug drugega, se jamemo spoštovati in iz tega se razvijejo najtrdnejše vezi, ki nas zvežejo v eno duševno celoto z istim mišljenjem in istim stremljenjem. Seveda bi pa društveni poziv na zborovanja ne smel ostati glas upijočega v puščavi. A koliko jih navadno pride? Komaj tretjina? A kje so drugi? Ne vprašajmo po vzrokih, predaleč bi zašli. A to pa lahko rečem, da je marsikateri teh vzrokov ničev, ali ga vsaj odtehta žrtev na oltar skupnosti, ki bi jo žrtvoval dotični tovariš s tem, da bi se udeležil učiteljskega zborovanja.

Sedanji vek bi imenoval vek organizacij. Vsi stanovi se združujejo v celote, ker dobro vedo, da posameznik ne dožene nič, združeni pa, če ne vsega, pa vsaj mnogo. In komu je bolj treba skupnosti, če ne nam učiteljem. Ni ga stanu, ki bi bil razmeroma bolj preziran, ki bi prejemal za svoje delo manj plače kot naš stan. Lepih besedi — teh je dosti, lete na nas od vseh strani, da nam že preseda — a to je tudi vse. Najpotrebnejšega — to je kruha — pa nimajo za nas. Zahtevati ga moramo neprenehoma in vedno glasneje, četudi nas tuintam odženo s sitnimi berači, in kakor združena molitev oblake predere, tako morajo tudi naši združeni glasovi prodreti v zakrknjena srea onih, ki imajo v rokah naš telesni blagor.

Kot važen del naše stanovske organizacije smatram naše časopisje. Tudi to sodi k delu učitelja izven šole. Časopisje ima danes velikansko moč, ono je velesila. Mi sicer nimamo svetovnih listov, naši listi so skromni, a za nas neprecenljive važnosti. Mnogokrat učitelj ne sme z besedo povedati, kar bi hotel, takrat sede in napiše svoje misli na papir in jih pošlje svojemu listu. Razen urednika nihče ne ve, kdo jih je napisal, a bero jih mnogi njegovega stanu in morda tudi kdo drugi. In da tudi drugi bero naše liste, za to nam je skrbeti. Razširjajmo svoje liste, po njih nas bodo spoznali vsi tisti, ki imajo dobro voljo. A žalostno je dejstvo, da jih niti tisti ne bero, ki so jim v prvi vrsti namenjeni, namreč učitelji sami. Še vedno se dobi mnog tovariš in še več tovarišic, ki ne poznajo naših listov, razen od zunaj. Bilo nas je pred leti pet kolegov v nekem tujem mestu več mesecev in zahajal je k nam samo en „Tovariš.“ To je žalostna istina!

Res se je v tem oziru obrnilo mnogo na bolje, a biti mora še bolje. Na „Učit. Tovariša“ mora biti naročen vsak učitelj in vsaka učiteljica in to brez izjeme; na „Popotnika“ kdor more, na „Zvonček“ pa vsaj vse učiteljske družine, na zadnja dva seveda tudi vse šole. Zahtevajmo naše liste po čitalnicah, bralnih in drugih podobnih društvih, po gostilnicah in kavarnah, kjer je količkaj mogoče, priporočajmo jih, hvalimo jih, posojujmo jih, kjer se nam kaže zanje kak naročnik. Primimo pa tudi za pero in pišimo v naše liste, kar kdo zna in more. Na ta način bodo naši listi postali močni, dobili bodo življensko moč in postali naši najboljši zagovorniki.

Ker govorim baš v listih, mi je omeniti še nečesa, kar sem posnel po izjavah nekih naših tovarišev. Kakor hitro dobimo lastno tiskarno, misliti moramo na ustanovitev še enega lista, in sicer lista za narod, kakor je bil nekdanji „Rodoljub.“ Takega lista je naš narod jako potreben; a lista, ki bo našemu narodu prava dušna hrana, ki mu bo njegov vodnik in učitelj v vseh življenskih zadevah, ki mu bo poročal le resnico in, boreč se za interese slovenskega naroda, poudarjal v prvi vrsti pravi pomen dobre ljudske šole. In tak list izdajati nam ne bo težko: v vsaki vasici skoraj imamo učitelja — vestnega poročevalca in razširjevalca tega bodočega ljudskega lista. —

To naj bi bile glavne misli o učiteljevem delu v naši organizaciji. S tem seveda naša organizacija še ni prišla do konca, ki ga tudi nikdar ne doseže. Kakor hitro spravimo pod streho eno reč, pridejo na dan nove misli, nove zasnove in novo delo. Vedno le naprej za novimi smotri v blagor našega stanu! —

Velik del moči izčrpa učiteljstvu delo v lastni organizaciji. A vseh mu ne more in jih ne bo, ker je učiteljeva marljivost splošno znana. Ostale moči bo posvetil vestni učitelj delu za vzgojo mladine in ljudstva. Ko bi učitelj ne storil več, kar je dolžan storiti v šoli, bi storil že dovolj. Nobenega drugega dela ni niti od daleč primerjati njegovemu svetemu, a težavnemu delu. A učitelj se ne zadovolji s tem, tudi njegovo delo izven šole je posvečeno šoli in vzgoji. V prvi vrsti popolnjuje svojo pedagoško izobrazbo, da more tem bolje uporabljati svoje moči v prid mladine. Dalje piše šolske in metodiške knjige, nabira narodne pesmi in pripovedke, uglašuje šolske pesmi itd. Za mladino spisuje „Zvonček“, zase ima „Popotnika“ in „Slov. Šolsko Matico“, ki stoji in pade z njim. S šolarji prireja poučne izlete v naravo, muzeje, panorame itd., krepi jim telo s telovadbo in igro — in to tudi izven šolskega časa. Po šolah urejuje šolske zbirke, učila in šol. knjižnice, po kmetih pa žrtvuje mnogo svojega prostega časa učencem s tem, da jih vodi na šolski vrt in jih tam praktično uči vrtnarstva, sadjereje, čebelarstva in drugih kmetijskih panog. Izven šolskega časa prireja razstave učil, kakršna je bila minolo leto v Ljubljani, izven šolskega časa ima svoje uradne skupščine in svoja društvena zborovanja, ki so večjidel posvečena delu za prosep šolstva. Vrhutega spisuje in ureja mladinske spise. O počitnicah potuje — in to večinoma na svoje stroške, da si ogleda tuje kraje, njih znamenitosti in šege, da obiskuje tuje šolske razstave, proučava uzorna šolska poslopja, se udeležuje raznih tečajev itd. — in to vse v korist in prid šolstva.

In naj reče kdo, da ni veliko in vsestransko delo učitelja izven šole — za šolo? Res, da ne zmore posameznik vsega tega; delo se razdeli, a kar stori eden, pride v prid vsem, pride v prid šoli in pouku.

Zadnji čas so se uvedli še sestanki učiteljev s starši. Od teh sestankov pričakujejo nekateri mnogo, in upam, da ne bodo varani. Šola je hodila dosedaj preveč lastno pot; kar je zidala ona, ni bilo zidano na trden temelj, ker ji je manjkalo opore od doma. Največkrat je dom podrl še tisto malo, kar je pri obstoječih razmerah mogla sezidati šola. Res, da uspehi teh sestankov ne bodo takoj v začetku vidni in morda sedanja generacija ne bo imela mnogo koristi od njih. A ti sestanki bodo delali pot večjemu zanimanju staršev do pouka in vzgoje, jeli bodo spoznavati težavni poklic učitelja in vzgojitelja, uvideli bodo, da ni — kakor se jim zdi dosedaj — marsikatera reč, ki se uči v šoli, nepotrebna; ti sestanki bodo izpremenili sedanje nasprotnike šole v prijatelje šole in ako dosežejo to, so dosegli vse!

Kot tretji del učiteljevega delovanja izven šole smatram učiteljevo delovanje za izobrazbo in prosveto odraslega naroda.

Ljudske mase so pri nas premalo izobražene, njim manjka najprimitivnejših pojmov za razumevanje političkih, socijalnih ali gospodarskih razmer. Sosebno na kmetih ima učitelj obilokrat priliko opazovati to žalostno dejstvo. V mestih je v tem oziru pač nekoliko boljše. In odkod izvira ta napaka? V premalem zanimanju za šolo! Otrok — bodisi na kmetih ali v mestu — hodi v šolo, ker mora hoditi. Kakor hitro dospe do konca dobe prisiljenega šolanja, hajd, knjige v kot in kmetiško ali rokodelsko orodje v roko, in v par mesecih je pozabljeno izvečine vse, kar mu je s trudom vcepila šola v trdo glavo. V mestih še dobi tak šoli odrasel človek kak časopis v roke, iz katerega srka sicer časih nezdravo ali njegovemu razvoju pretežko prebavljivo hrano, ali vendar se njegov duh počasi bistri, pojmi se mu odpirajo in začne bolj razumevati razna dnevna vprašanja; tu tudi zaide tuintam na kak shod, na kako zborovanje in predavanje, kjer se mu odpirajo oči, da jame gledati obdajajoči svet z drugimi očmi kakor doslej. A vse bolj žalostno je zunaj na kmetih. Šoli odrasel deček je prepuščen glede nadaljne naobrazbe popolnoma sam sebi. Kvečjemu zaide v društva, kjer se njegov duh le enostransko, strankarsko vzgojuje in fanatizira. Tu mora zastaviti učitelj na kmetih svoje sile! Šoli odraslo mladino morata privabljeti učitelj in učiteljica k sebi, jo vezati nase in vzgajati jih s petjem, predavanji in čitanjem. Čitajoč z njo dnevne novine, ji morata razjasnjevati njih pomen za nas in naš narod, jo morata počasi in sistematično uvajati v dogodke naše politike in v socijalna vprašanja. Lepo in hvaležno delo čaka naše učiteljstvo tam zunaj na kmetih. V mestih, sosebno v Ljubljani, je tako delo za vzgojo šoli odrasle mladine skoro nemogoče. Ko dovrše učenci ljudsko šolo, se razkrope na vse vetrove. Te zopet zbirati in vzgojevati, je nemogoče. Zatorej je učiteljevo delovanje za probujo naroda v mestih tako minimalno, da je o tem skoraj nepotrebno govoriti.

(Konec.)

K peticiji istrskega učiteljstva za izboljšanje njegovih razmer.

Sedaj, ko smo objavili Urbančičev referat o navedeni peticiji, smo zvedeli da je občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva za koprski okraj“ soglasno potrdil vse referentove predloge ter izvolil enketo treh članov. V to enketo so bili izvoljeni tovariši Anžlovar, Kuret in Urbančič. Koliko teh sklepov je izvršil odbor, nam ni bilo mogoče zvedeti, zvedeli smo pa, da je tovariš Kuret še tisti dan določil, da on skliče enketo v kakih 20 dneh v Dekani k prvi seji, vendar do danes ni imela enketa še nobene seje. Mogoče se dozdeva tovarišem, da se ne mudi, ker istrski deželni zbor ne zboruje. Opominjamo pa, da to ni varno, ker lahko se politične razmere izpremenijo v najkrajšem času in deželni zbor bo sklican v vsi naglici. Učiteljstvo ne bo imelo nič pripravljenega in ostalo bo pri starem stradanju. Tudi ne smemo zahtevati, da kateri poslanec preštudira tako znamenito zadevo v kratkem času, da o nji referira deželnemu zboru. Enako se je godilo zaradi pokojninskega zakona. Spomenica je bila šele vložena, ko je deželni zbor zboroval, zato pa je imela jako malo vpliva. Nič nam ni pomagalo, če se je potem, ko je bil načrt potrjen, izrazil italijanski deželni odbornik, da obsega spomenica marsikaj dobrega.

Tovariši, tega ne pričakujte, da vam bodo kar sami dali, a tudi to ne more biti, da bi en sam vse izdelal, a drugi kar pritrdili in uživali. Zatorej na delo vsak za vse in vsi za enega. Ozrite se na kranjske in goriške tovariše! Koliko truda, koliko zborovanj, shodov je bilo potreba, preden so dali kranjskim ono

znamenito 25% doklado, a goriški deželni zbor da več enemu deželnemu uradniku draginske podpore, kakor je izboljšal trem, štirim učiteljem. In v Istri se misli, da bo kar samo prišlo! Dozdeva se nam, da je istrsko učiteljstvo pozabilo na pregovor, ki pravi, da speča lisica nikdar ne vlovi kokoši. Zato, tovariši, na delo! Oni, ki je prevzel pri občnem zboru kakršnokoli nalogo, naj poskrbi, da jo tudi pravočasno izvrši, ker drugače so vsa zborovanja brezuspešna in vsa društvena organizacija brezpomembna, ako samo na občnem zboru potrdimo nekaj predlogov, a za izvršitev ne poskrbi nihče. Upamo, da stori naš list ravno kar se tiče istrskih razmer, svojo dolžnost, ker ima skoraj v vsaki številki z njimi opraviti, a vendar moramo potožiti, da je še premalo naročnikov. Vemo, da je hudo istrskemu učiteljstvu zaradi gmotnih razmer, a vemo tudi, da so tovariši, ki bi lahko naročili zase list, ne da bi jim to provzročilo gmotne škodbe. Poprej so imeli izgovor, da se list premalo bavi z istrskimi razmerami, če ravno so dobro vedeli, da smo pripravljene sprejemati dopise, samo ako bi nam jih poslali, a sedaj je tudi v tem boljše in vendar in vendar se še vedno odlikujejo s tem, da niso naročeni na naš list. Tovariši, ganite se v vsakem oziru, ako hočete, da vam zasije lepše solnce!

Čudovita naglica.

Iz sežanskega okraja.

Po najvišjem potrjenju zakona glede izboljšanja našega gmotnega stanja, smo pričakovali, da se nam postavno določene plače nakažejo vsaj v 2 do 4 mesecih. Do sedaj ni o njih ne duha ne sluha. Ali so tako težke, da jih ne morejo naložiti na vozove, ali se boje, da jih ne ukradejo Italijani, misleč, da so kaki mobilizacijski načrti?

Kakor se kaže, izdelajo še počasni Rusi zopet novo brodovje, preden se nam obistini poboljšek.

Saj pri Trstu je morje, da se naš pisani poboljšek vadi z izleti po mokrem, preden se aktivira na skalnatem Krasu. Utrdil se bo že v mladosti vsem morskim in pozneje kontinentalnim neprilikam, da postane vreden svojega gospodarja s trdo utrjeno kožo.

Prihod nakazanja plač se nam je že večkrat naznanil, a bržkone je zamudil vlak ali so ga pomotoma odpeljali s parnikom na Grško, da se nauči staroklasičnih jezikov. Vendar nazaj ga ni. Lahko ga je zadela solnčarica ali se je nalezel boleznii „none“, da se mora prespati in okrepčati za potovanje na Kras vsaj pred zimo, drugače ga zanese mrzla burja še celo v Furlanijo.

Seveda učitelj — oče lahko čaka, kaj to, 2 ali 3 sto več ali manj, avgusta ali decembra, prej ali slej, v počitnicah nima stroškov; dober zrak, prostorno poslopje, dovolj vode in kopica svojih otrok mu je v zabavo in s svežim krompirjem, grahovim stročjem si lahko sam izboljša stanje. Ponižni kužek mora čakati lepo tiho pod mizo, da prileti slednjič zaželjena, čeravno vsa oglodana kost, ker meso ni zanj, prehitro bi gnalo kri v možgane, znal bi razumevati položaj našega poboljška in bliskovo hitrost njegovega potovanja.

R.

Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah.

Spisal Fr. Suher.

(Dalje.)

Abstrakciji tretje dimenzije, torej prvi funkciji, se ne moremo izogniti. Pač pa se lahko izognemo abstrakciji kontur in barve; treba nam je le slikati z dotično barvo, ki jo ima predmet.

Zastavimo čopič z barvo, zadenemo dotičen ton v luči in senci in razširimo ploskev tako, kakor vidimo telo. To je način, kako izrazimo naravnim potom vtisk — impresion in način tega slikanja imenujemo impresijonizem.

Umevno je, da je tudi tukaj začetek težak. Začeti moramo z najenostavnejšim telesom, in to je barvna krogla. Barvni krogli bomo dali tako ozadje, kakor je papir, ki na njem rišemo in predstavljali jo bomo z lokalnim tonom krogelne barve.

Torej slikamo n. pr. rdeč balonček, ki plava pred belim papirjem ali belo steno s karminom na bel papir, snežno kepo pred črno tablo z belo barvo na črn papir itd.

Tako se izognemo izmed vseh treh dvema dušnima funkcijama. Gotovo mora biti to lažje kakor risanje s svinčnikom.

Dokler gre za en ton in enostavne oblike, se ta teorija tudi popolnoma s prakso krije. Drugače je le na stopnji, ko je treba mnogo barv na eni risbi v kompliciranih konturah. Tedaj moramo polje deliti in premisliti, kam barvam odkažemo mesta. Tu pa šele praksa uči, kako je ravnati v vsakem slučaju posebej.

Priznati pa moramo: učitelju je treba mnogo spretnosti, da ve prav ravnati.

A odkar se je začelo pri risanju ozirati na psihološke principije sploh ne moremo v šoli več pogrešati barve. Znano je, da otrok prej zaznava barvo kakor obliko, posebno če je barva živa. Dete vidi svetinjico na materinih prsni, pisanega metuljčka na zeleni livadi, sega po svetli luni in zlati večernici na nebu, nabira rado pestrih cvetic in se igra rajše s šareno kroglico kakor z belo. Ko začenja pisati ne mara svinčnika in tinte, veseli ga pa rdeč in moder barvnik.

Ti pojavi naj bi že zadostovali, da se mora šola ozirati na barvni čut otroka. To so tudi storili Američani in Angleži in v najnovejšem času Nemci in Švicarji, ki polagoma prevzemajo ameriško metodo, v kolikor se da prilagoditi obstoječim razmeram.

Nekateri metodiki priporočajo za spodnjo stopnjo barvnik. Gotovo je, da ga lahko rabimo; a ako ga rabimo, ni to za pozneje risanje tolikega pomena kakor risanje z barvami. Ako so mehki, jih je težje rabiti nego barve, ako pa so trdi, mora dobiti otrok težko roko tako kakor po rabi kamenčka in kamnite tablice. — Barvniki imajo nenaravno barvo, so dražji ko barve in se ne dajo mešati.

Pa še drugi vzroki govore za to, da vadimo risati prosto s čopičem. S čopičem direktno se hitreje dela kakor s suhim materijalom. Hitro delanje pa je pogoj risanju po naravi. Cvetica vene in ne čaka, da bi se napravila kontura, potem šele barva, oblak na nebu ne čaka, da bi ga konturirali, večerna zarja izpreminja barvo vsako minuto, pa tudi vsak drugi predmet izpreminja barvo in otenjavo, če ga rišemo na prostem v polni solnčni luči. — Oporekalo se je, da so barve strupene, da otroci mažejo itd. Pa se ne more o še v višji meri reči o tinti, ki še bolj maže in se še manj da brisati nego barve? Če bi bilo s čopičem tako težko ravnati, ne pisali bi z njim Japonci in Kitajci. — Kadar se bo spoznalo, da so te vaje koristne, tedaj se bo tudi našla oblika, kako je z njimi ravnati.

Risanje po predmetu.

Neposredno naziranje.

Vse, kar rišemo, ima tri dimenzije. Omenili smo že, da moramo pri risanju abstrahirati barvo, luč, konturo in tretjo dimenzijo. Ker je abstrahiranje tretje dimenzije, namreč globine, najtežje in je največja umetnost, ki čestokrat velikim umetnikom dela preglavice (namreč predmet tako narisati, da se globina izrazi na dvodimenzionalni ploskvi), se do sedaj v ljudski šoli

sploh ni zahtevalo, da bi se moralo risati po telesih. Novodobna šola pa se ne drži te tradicije. Na spodnji stopnji riše ali samo sprednje strani predmetov ali pa po naivnem učenčevem naziranju, ali pa izbira predmete, ki imajo tako malo tretjo dimenzijo, da se pri risanju lahko prezre, ne da bi risba karakteristično ne predstavljala predmeta. Merodajna je pri tem tudi leža predmeta, ki mora biti taka, da ne vidimo globine.

A že na srednji stopnji se poizkuša v risbi izražati tudi globino — začenja se z nazorno perspektivo. Otrok naj se vadi gledati telesa in izražati telesnino grafično, ne da bi poznal perspektivne zakone. — To risanje je gotovo težko, pa tudi najzanimivejše in najhvalejše. Vse drugo smemo reči, kar rišemo do te dobe, ostane igrača, če se risar ne nauči risati tridimenzionalnih tvorov (teles) s pomočjo perspektive in barve.

Nikakor pa ni misliti, da bi otroci na srednji stopnji ne imeli smisla za to risanje in ne pojmi perspektivnih prikazni.

Kako se izpreminja krog po obliki, ako je nagnjen od gledalca, pojmi že dečki v 1. šol. letu; kako gine velikost enako dolgih palic v globino, znajo izražati dečki v 3. šol. letu; istotako umejo, da imajo vzporedne premice bežišče. — To pa zadostuje, da nam je mogoče perspektivno v najlažjih ležah risati enostavne predmete. Edino je še treba otroke navaditi, da znajo vizirati, izbirati moramo prave predmete in staviti jih moramo pravilno pred učence.

Učna pot, ki se je držimo v našem učnem načrtu, je naslednja: 1. krogla, 2. jajce v dveh ležah, 3. palice, 4. okrogla cilindrična telesa, 5. voglata ploskovna telesa z enim bežiščem za sabo, 6. ista leža debelejših teles, 7. telesa z bežiščem na levi ali desni itd., 8. vogelna leža voglatih teles z dvema bežiščema, ki je najtežja in ostane torej za višjo stopnjo. To risanje je gotovo važnejše, kakor vse drugo risanje po naravi. Dokler se perspektivne prikazni na okroglih in na voglatih telesih niso opazovale, tudi ni zagotovljen uspeh risanja po naravi.

Ko smo tako večkrat opazovali perspektivne prikazni v naravi: na drevoredih, železnici, cesti, telegrafskih drogih, na hišah, v ulici, na klopih v cerkvi in šoli, na oknih in odprtih vratih, na lesteneu v cerkvi in salonu, na dobrih slikah, razglednicah itd., tedaj bomo posneli perspektivne prikazni, jih abstrahirali, in otroci naj izkušajo izraziti z besedo, kar čutijo in kar so izražali že v risbah — abstrahirajo naj sami zakone. Tako ustrezamo novi metodi, ki uči perspektivo po principu čuvstva (ne razuma), ustrezali bomo pa tudi nazorom umetnikov, zakaj Böcklin pravi: „Pazi, kaj vpliva nate; šele, kadar veš „zakaj“, tudi moreš“.

Risanje s pripomočki.

Nemci imenujejo to risanje: Lineares Zeichnen; konstruktives (gebundenes Zeichnen) Messen, v Prangu mu pravijo „Werkzeichnen“, v najnovejšem času sem slišal izraz „Scheinzeichnen“. Povsod pa ima isti namen: Učenci naj se vadijo, kako je rabiti risalna orodja: razna črtala, šestilo in risalno pero. Uče naj se risati natančno in praktično za posebne namene v življenju.

To risanje je za življenje jako važno, a vendar se v ljudski šoli ni oziralo nanj. Pač pa se goji v obrtno nadaljevalnih šolah in je tu za uspeh vsega risarskega pouka velikega pomena; imenujemo ga geometriško risanje in v ožjem smislu projektivno risanje.

Da je bila pri nas metoda popolnoma zavožena, kažejo najbolj naslednja dejstva:

Vse risanje se je gojilo na podlagi geometriških teles; vse oblike so bile geometriške, ki jih rišejo strokovnjaki z vsemi pripomočki. Od otrok pa se je zahtevalo, naj jih rišejo s prosto roko. V domovinoslovju pa se je zopet gojilo projektivno risanje

šolske sobe, šolskega poslopja, okoliša itd., ne da bi se prej začelo z enostavnimi predmeti, ki so v tem slučaju geometriška telesa, kakor: krogla, prizma, kocka itd. To je postopanje brez prevdarka, brez metode. To risanje naj se goji v zvezi z geometriškim oblikoslovjem, merjenjem, računanjem in domovinoslovjem, a začeti je tedaj, ko je otrok zato zrel, z najenostavnimi telesi. — Ta telesa je treba najprej ustno obravnavati, potem šele grafično predstavljati v eni in dveh projekcijah.

Tu se nam nehote vriva še en način, ki z njim izražamo obliko teles in to je modeliranje.

Ko smo predmete najprej spoznavali od vseh strani, in sicer tako, da dobimo popoln vtisk, psihološko „zaznavo“ torej z vidom, sluhom in posebno s tipom, tedaj gremo zopet nazaj od celega tvora do abstrakcij. Torej, če predstavljamo telesa, nam je hoditi to-le pot: Najprej modelujemo telo, potem ga slikamo z barvo kot ploskovno prikazen, nadalje ga skiciramo s črto, slednjič združimo na višji stopnji vse prikazni telesa v dovršeno podobo, ga predstavljamo s pomočjo barve, črt (perspektive), sence in luči in dosežemo s tem višek obrazne sposobnosti.

To je prava pot, ki jo kaže dušeslovje in ki ga je tudi odkazalo pouku risanja v novi dobi. Zahteva se, naj se na vsak način uvede v ljudsko šolo tudi modeliranje.

Da je modeliranje važno za razvoj dušnih sil, to nam priča životopisi mnogih slikarjev, pa tudi literatov, n. pr. Goetheja, Roseggerja i. dr.

V tem smislu pa bi se moralo na učiteljskih poučevati; tu bi moralo biti modeliranje predmet. Potem bi ga uvedli v ljudske šole, in ni dvomiti, da bi se ga poprijeli otroci z velikim veseljem in uspehom. (Dalje.)

Književnost in umetnost.

Naučna ekskurzija abiturijentov zagrebačke kr. učiteljske šole meseca svibnja god. 1906. — Ta brošura nam opisuje naučno potovanje abiturientov zagrebaškega učiteljskega, ki so ga napravili meseca maja letos pod vodstvom ravnatelja K. Matice in profesorjev Večeslava Durhanka in Stjepana Šmida v Maribor, Gradec, na Dunaj in v Prago. To v resnici potovanje je opisano jako natančno in nam kaže lepo sliko te velevažne ekskurzije. Ne zdi se nam potrebno poudarjati, kolike važnosti so taka potovanja za učitelja. Vse priznanje gre ravnatelju Matici, ki prireja leto za letom taka in enaka potovanja z gojenci svojega zavoda. Kaj pa naši učiteljskiščeniki? Ti pridejo kvečjemu do — Barja. Čujemo, da so bili ljubljanski učiteljskiščeniki vabljani v Zagreb, a čuli še nismo, da bi jih ravnateljstvo povedlo na to pot. To je gotovo jako obžalovati. Izza domače peči ne spoznavamo sveta. Treba je venkaj med ljudi, v pisano življenje!

Vestnik.

V Belgrad odidejo kot zastopniki „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ nje predsednik L. Jelenc, člana upravnega odbora Ivan Šega in E. Gangl in član Milivoj Berborovič, učitelj-voditelj srbske šole v Trstu. Tem oficijalnim zastopnikom se pridružijo gđe. učiteljici Ana Tomčeva in Pavla Lapajnetova iz Idrije ter tovariš Janko Toman, nadučitelj v Moravčah. — Skupščina odposlancev glavnih jugoslovanskih učiteljskih društev, oziroma učiteljskih zvez, ki ima nalogo, razpravljati o tem, kako se osnuj „Jugoslovanska učiteljska zveza“, se vrši (po našem koledarju) dne 20. avgusta t. l. v domu „Učiteljskega udruženja“ v Belgradu. V imenu slovenskih delegatov bo poročal tovariš Ivan Šega. — „Savez hrv. učiteljskih društev“ in „Hrv. pedagoško književni zbor“ bodo zastopali gg. Tomislav Ivkanec, Janko Leskovar in Milan Pejnovič. — Delegati srbskega „Učiteljskega udruženja“ pa

so gg. Uroš Blagojevič, Miča Ivkovič, Mihajlo M. Stanonjevič, Jovan P. Jovanovič, Staniša Stanišič in gđe Savka Radičević. — Naši delegati odpotujejo iz Ljubljane v četrtek, dne 16. avgusta t. l., popoldne ob 2:57 in dospo v Zagreb ob 7. uri zvečer. Iz Zagreba se odpeljejo drugo jutro ob 8. uri in pridejo v Belgrad zvečer ob 9. uri. — Belgrajsko časopisje že zdaj srčno pozdravlja obisk Slovencev. Ako se še kdo meni pridružiti našim delegatom, naj to takoj javi tovarišu L. Jelencu v Ljubljani.

Kratko odpravljeni. V 29. številki smo priobčili članek „Učitelj in politika“, ki je zbudil občo pozornost ne samo v učiteljskih, ampak tudi v neučiteljskih krogih. Članek je pisan mirno in dostojno, kakor je sploh naša navada. Obrazložili smo svoje misli in svoje nazore glede naših političnih strank, ker smo mnenja, da nam gre pravtako svoboda v pismu in govoru kakor vsakemu drugemu državljanu. Te svobode si ne damo jemati nikdar od nikogar! Našega članka se je spomnil tudi „Slovenski Narod“ v svoji 173. številki z dne 31. julija t. l. Ta datum si je treba dobro zapomniti, da ne pozabimo, kako nas je odpravil svobodomiseln list. Njegov glavni urednik piše: „V svoji 29. številki je glasilo našega učiteljstva priobčilo članek, ki kaže o veliki domišljavosti nekaterih naših učiteljev. Nam ne prihaja na misel, da bi se prepirali z dotičnimi gospodi, ki drugim nedelavnost očitajo, sami pa se pri vsaki priliki tresejo kot bojazljiva perutnina, ki družega ne ume, kakor časih zakodakati v „Učit. Tovarišu“. So li taki možje pri naši stranki, ali ne, je čisto brez vsakega pomena. Dosegli ne bodo nikjer nič, ker so itak preleni, naj gredo torej, kamor hočejo. Mi za njimi ne bomo jokali. Kako domišljav in smešno visok je ta zarod, ki dosedaj od sebe še ni nobene fige dal, dokazuje naj odlomek iz zgoraj omenjenega članka, v kolikor se tiče naše stranke.“ Tu navaja „Slovenski Narod“ le del dotičnega odstavka, zato ima citat sedaj tudi drugačno lice, nego ga ima original. Koncem notice pravi „Narod“: „V tolažbo bodi piscu, kakor uredništvu povedano, da dr. Tavčar še ne misli iti v pokoj, in da se bode „Učiteljski Tovariš“ morda še večkrat prelevil, nego bode ta pokoj doživell! V drugem je pa stvar preotročja, da bi se z modrostjo, ki se kuha v gorenjskih Dražgošah, še nadalje bavili! Škoda tiska in črnila.“ — Za danes nimamo tem besedam ničesar dostavljati. To storimo o drugi priliki. Tudi ne obsojamo takega odgovora, ker se obsoja sam. Poudarjamo samo, da nismo domišljavi, da ne kokodakamo in da ne mečemo od sebe fig, ampak da je naše pošteno delo posvečeno blaginji našega ljudstva, pravični uravnavi pravnih in gmotnih razmer učiteljstva in napredku našega šolstva. Kdor tega ne ve in ne vidi, nima pravice, izrekati sodbe o delovanju našega učiteljstva. Končno se usojamo le še vprašati, kdaj in kako se je naš list prelevil in kaj meni „Narodov“ kritik z modrostjo, ki se kuha v gorenjskih Dražgošah? Ako ves naš članek natančno premisli in preudari, se mu ne bo zdelo stvar preotročja, ampak toliko resna, da mu ne bo škoda niti tiska niti črnila! Z bagatelizovanjem ne opravite pri nas čisto nič!

Imenovanje. Tovariš Vinko Engelmann, nadučitelj v Trnju pri Št. Petru na Krasu, je imenovan v Trst na šolo družbe sv. Cirila in Metoda. — Absolvirana učiteljska kandidatinja Anica Fajdiga je imenovana za provizorično učiteljico na Vrhopolju pri Vipavi.

Svoji k svojim! Ponovno opozarjamo šolska vodstva, naj takoj naroče v naši tiskarni šolske tiskovine za prihodnje šolsko leto, da bo mogoče pravočasno ugoditi vsem naročilom. „Ročni zapisnik“ je že v tisku.

Učiteljski dobrotniki. „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ so darovali: sl. županstvo občine Lokev na Krasu, 10 K; učiteljsko društvo za šezanski okraj, II. obrok pokroviteljine, 50 K; sl. omizje „Sloga“ v Zagorju ob Savi, 5 K; ostanek literarne južine v Švicariji, 3 K; vesela družba v Novi cerkvi pri Celju, 9 K 40 h; učiteljstvo tržiškega okraja še 5 K k čistemu dohodku koncerta v Radovljici; šaleško učiteljsko društvo v Šoštanju, prebitek koncerta o priliki Zavezinega zborovanja, 50 K; g. Andrej Lasič, c. kr. okr. šolski nadzornik v Tolminu, 8 K 50 h; kot preostanek za brzojavko zbranega zneska ob

priliki okr. učit. konference učiteljstva tolminskega okraja. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učit. konvikt je plačala tov. Marija Uršič, učiteljica v Podkrajju. — Hvala!

Iz radovljiskega okraja nam pišejo: Gospod urednik! Gotovo živite v misli, da spi učiteljstvo našega okraja spanje pravičnika. A motite se! Gibljemo se in delamo na vse pretege, za žive in mrtve. Evo Vam kratkega dopisa in pregleda našega, to je učiteljskega, življenja in delovanja. Okrajno učiteljsko društvo je imelo svoj glavni zbor na dan 10. maja t. l. popoldne ob 3. uri v šolskih prostorih v Lescah. Udeležitev je bila naravnost izredna. Izmed 34 pravih članov je prihitelo na občni zbor ravno 24 tovarišic in tovarišev, najboljši dokaz prave stanovske zavednosti. Pohvalno moramo vsekakor omeniti veliko udeležbo tovarišic. Predsednik tov. A. Gerčar presrečno pozdravi vse navzoče, se spominja v svojem govoru odislih tovarišev iz tega okraja v druge okraje ter da nato besedo glavnemu poročevalcu tega zbora, novodošlemu tovarišu Iv. Šegi, da poroča o novem šolskem in učnem redu. Tov. Iv. Šega nas je seznanil prav podrobno z novim učnim in šolskim redom. Našel nam je vse dobre tako tudi vse slabosti novega učnega in šolskega reda. V svojem govoru je poudarjal posebno, da se bo ravno ta učni in šolski red zlorabljal v klerikalne namene. Za svoje nad uro trajajoče predavanje je žel poročevalec burno pohvalo. Poročevalec je stavil koncem svojega poročila sledeča predloga: 1. Učiteljstvo, zbrano dne 10. maja 1906 na občnem zboru svojega okrajnega učiteljskega društva, se izreka iz političnih ozirov proti nerazdeljenemu celodnevemu pouku. 2. Izvoli se odsek 5 članov, ki prouči natančno novi učni in šolski red; eventualne želje, oziroma dodatke poda na to e. kr. dež. šol. svetu v blagohotno upoštevanje. V ta odsek so bili voljeni poleg poročevalca še tovariši, oziroma tovarišice: Kat. Drol iz Zasipa, Iv. Šemerl iz Lesec, Zavri Val. iz Begunj in Korošec Jos. iz Mošenj. Oba predloga sta se sprejela enoglasno. Tov. predsednik poroča namesto iz okraja odislega tajnika o odborovem, oziroma društvenem delovanju v pretečenem letu sledeče: Dne 4. maja 1905 je zborovalo in hospitiralo društvo na Jesenicah; tu se je vršil obenem tudi društveni občni zbor. Društvo se je udeležilo tudi hospitacij v Radovljici in v Gorjah. Dne 12. oktobra je imelo društvo izredni občni zbor v Lescah, kjer se je sklepalo in dogovorilo o postopanju delegatov za dež. učit. skupščino v Ljubljani. — Društveni odbor se je obrnil na e. kr. okr. šol. svet s prošnjo, da dovoli za ves okraj prost šolski dan v proslavo Prešerna. Okr. šol. svet je dovolil praznovanje na dan 2. dec. 1905. Kakor delegatje glavne skupščine „Zaveze“ v Pulju pretečenega leta so se udeležili tovarišica Kat. Drol in tov. Iv. Šemerl in A. Grčar. Blagajnik tov. Jož. Korošec poroča o blagajniškem stanju. Pri tej priliki se sprejme predlog z ozirom na stanje blagajnice, da društvo pristopi k „Učit. tiskovnemu društvu“. Z vzklikom se voli stari odbor, le namesto preselivšega tajnika tov. K. Matajca se voli tov. Iv. Šega. — Predsednik tov. A. Gerčar zaključni na to zbor, zahvaljevaje se vsem udeležnikom ter jim kliče: Na veselo snidenje pri okr. učit. skupščini. — Dan 12. julij nas je pa zopet združil na uradni skupščini v romantični Koroški Beli. Bil je v vsakem oziru lep dan. Priporočali bi vsem onim ljubeznivim našim „prijateljem“, da se udeležijo vsaj ene take uradne skupščine, potem bi vedeli ceniti slovensko učiteljstvo, da res hrepeni po svoji nadaljni izobrazbi — in da je velikanski razloček med onim učiteljstvom, ki je ječalo pod jarmom konkordatske dobe, in med sedanjim. Točno ob napovedani uri otvori predsednik e. kr. okr. šol. nadzornik g. Kalinger skupščino, imenuje svojim namestnikom tov. A. Grčarja. Zapisnikarjem se izvolita tov. A. Šivic in Fr. Fabine. Prva točka je bil praktični nastop tov. J. Barage: „Pridelki Gorenjske“. Nastop je napravil na vse udeležence najboljši utisk. Učenci so odgovarjali, da je bilo naravnost veselje. G. predsednik mu je izrekel najtoplejšo zahvalo za nastop. — Debate o nastopu so se udeležili tov. Korošec, Šega, Humeč, predsednik in Jensko, kakor tudi podavatelj. Druga točka je bilo dovršeno predavanje prof. J. Macherja z ljubljanske pripravnice o biološki metodi. — G. predsednik se mu je toplo zahvalil za izredni užitek in navzoče učiteljstvo je temu pritrnilo s krepkim ploskanjem. — Naša želja je pa, da profesor g. Macher odstopi svoj izdelek „Popotniku“ v dar. — Prihodnja točka je bilo poročilo e. kr.

nadzornika g. Kalingerja. G. predsednik je kaj obširno razpravljal o raznih izišlih ukazih višjih e. kr. šol. oblastij in vzel kakor nadaljno točko razmotrivanje o ponavljalni šoli, tej rak-rani vsega našega šolstva. Predalec bi zašli, ko bi se hoteli podrobneje pečati z vsemi nasveti, ki smo jih čuli iz tega poročila o ponavljalni šoli. Naš sklep o ponavljalni šoli je: Proč z njo! Šolska doba se raztegni do dovršenega 14. starostnega leta za vsakdanjo šolo. Iz nadzornikovega poročila posnemljemo: Radovljiski okraj šteje: enajst enorazrednic; deset dvo-razrednic; tri trirazrednice, na novo se je ustanovila v tem letu trirazrednica na Breznici, a s prihodnjim letom se ustanovi tudi v Koroški Beli; tri štirirazrednice in tri ekskurendne šole. Uspeh na vseh šolah iz vseh predmetov je bil prav dovoljen, na nekaterih celo izvrsten. Učiteljstvo lahko z zadovoljnostjo gleda na svoje delo pretečenega leta. — Tov. A. Grčar je podal v imenu knjižničnega odbora obširno poročilo; iz njega posnemljemo: Knjižnica šteje 770 del v 1209 izvodi. Priraslo ji je na novo: 44 knjig, in sicer: pedagoških 5, jezik.-leposlovnih 13, zgodovinske 3, zemljepisne 3, prirod.-kmet. 10, matem. 4 in razne vsebine 6 knjig. — Dohodkov je bilo kron 419.77 in stroškov kron 286.21, preostaja kron 133.56. — Predlaga tudi razne knjige v nakup. V knjižnični odbor se volijo z vzklikom: tovariša A. Grčar in Iv. Šega ter tovarišica M. Huth iz Radovljice tovariša Iv. Šemerl iz Lesec in Jož. Ažman iz Breznice; v stalni odbor; tovarišica M. Huth in tovariši A. Grčar, Iv. Šega in Jož. Ažman, Breznica. Pri določitvi knjig za šolsko leto 1906/7 se sprejme predlog, da ostanejo tiste kakor doslej. Pri volitvi zastopnikov v e. kr. okrajni šolski svet za dobo šestih let sta bila izvoljena z veliko večino tovariša Andrej Grčar, nadučitelj, in Ivan Šega, učitelj, oba v Radovljici. Nekaj glasov se je cepilo. Predsednik e. kr. okr. šol. nadzornik g. Kalinger sklene nato zborovanje. Predsednikov namestnik tov. A. Grčar se s toplimi besedami zahvali predsedniku za taktno in vestno vodstvo. Omenjati menda ni treba, da nas je združil za nekaj časa običajni obed, kjer je nabral tovariš J. Baraga tudi nekaj kronic za naš konvikt. — Gospod urednik! Ne minite, da sem že pri kraju s svojim poročilom. Nikakor ne! — Imeli smo že tudi koncert za „Učit. konvikt“. Priredilo ga je vrlo učiteljstvo tržiškega šol. okoliša. Poročilo ste tako že obelodanili. Prezreti pa ne smem še sledečega: Učiteljstvo radovljiskega okraja ob novi železniški progi se je posebno izkazalo na dan otvoritve. Radovedni smo le, bo li to učiteljstvo tudi deležno kakega odlikovanja?!

Prof. Masarik. Češki učiteljski listi pozivljejo učiteljska društva, da imenujejo profesorja Masarika svojim častnim članom, oziroma da mu izrečejo zahvalo za njegov neustrašeni nastop pri znani tožbi, ki so jo vložili proti njemu kateheti.

Odkritje nagrobnega spomenika tovarišu Josipu Petkovškemu se je vršilo, kakor smo poročali že zadnjič, dne 5. julija na velesovškem pokopališču. Pri tej priliki je izpregovoril tovariš Andrej Rapè te-le besede: In zgodilo se je, da je prihitela duša pred nebeška vrata in je trkala in je klicala. Pa so se odprla vrata, in duša je šla v raj. Zemlja pa, ki na nji stojimo ob tem trenutju, je zagrnila telesne ostanke. — Bilo je 20. grudnia 1903. leta, ko smo se zbrali tovariši v mnogobrojnem številu v prijaznem Velesovem, da izkažemo poslednjo čast tovarišu Josipu Petkovškemu. Žalosten dan je bil to za družino pokojnikovo takisto, kakor za nas njegove tovariše, žalosten še posebno zato, ker je iztrgala smrt družini dobrega očeta, a nam vrlega tovariša tako nenavadnim načinom. — Pomikal se je tistikrat izpred šole velesovske semkaj na pokopališče, novi in zadnji dom pokojnikov. — Od blizo in daleč smo prihiteli tovariši, saj nas je klicala sveta dolžnost, da spremimo na zadnji poti moža, ki je vse svoje žive dni hodil isto težavno, trnjevo učiteljsko pot, kakršno hodimo mi. — In Josipov spomin nas je zbral danes vdrguč tu. — Na tem pokopališču, ki je pokojnemu tovarišu privoščilo sicer skromen, a miren kotiček po življenja težavnih dneh, mu odkrije danes „Kranjsko učiteljsko društvo“ nagrobni spomenik v viden pa trajen znak naše ljubezni do njega, spomenik, ki naj izpričuje, da znamo ceniti svoje može tudi še potem, ko se je izlila pot njihovega zemeljskega življenja v nepoznano večnost, ko je prerastel mah ter zakrilo cvetje zadnji, mirni dom. — In današnja slavnost se mi ne zdi

samo žalostna; zdi se mi tudi vesela, saj vidim v nji poslavljeno ime moža, ki je delal, skrbel ter živel svoje življenje več drugim nego samemu sebi, saj vidim v nji poslavljeno ime učitelja-trpina. — Pa v tem hipu nam prihaja v spomin dogodek za dogodkom iz življenja pokojnikovega. Bilo je leta 1863. V prijaznih Bevkah pri lepi Vrhniku se je dne 13. sušca istega leta rodilo dete, ki se je ob materini in očetovi skrbni vzgoji razvilo v krepkega in nadarjenega dečka. In pridno se je učil naš Josip. Ob rojstvu njegovem pa mu je že Stvarnik položil v mlado dušo ono velike, ono plemenito ljubezen, ki je žarela v nji vse njegovo življenje: ljubezen do domovine, ljubezen do mladine slovenske. — In hitel se je pokojnik učiti, da čim prej doseže stavljeni si smoter, ali usoda mu ni bila ravno naklonjena. Zgodilo se je, da so ga leta 1882. povojačili. Dopršil je takrat 6 gimnazijskih razredov. Študiral je deloma v Ljubljani, deloma v Rudolfovem. — Prišel od vojakov, kjer je dosegel častno stopnjo četovodje, bilo je leta 1885, je vstopil v II. letnik ljubljanskega učiteljskega. Tu je nadaljeval sedaj svoje študije in postal leta 1888. učitelj. Temu stanu se je posvetil z vso vnemo, navdušenostjo, ljubeznijo in z vsem prepričanjem, zakaj vedel je, da je delo učiteljevo — vzgajati mladino — sveto delo, saj je vedel, da je učiteljski stan med najvažnejšimi stanovi najvažnejši. — In če mu je kdaj klonil duh ob bridkih urah, če ga je potrla žalost, kakor takrat, ko mu je iztrgala smrt iz naročja troje otrok tekom štirih dni, če ga je upehalo delo in skrb ter užalostila nevhvaležnost ali celo nasprotovanje, takrat se je spomnil svojega vzvišenega poklica — in zakipelo mu je v duši kakor mladost, začutil je v sebi novo moč — in bil je zopet mož, mož-učitelj. Pokojnik je služboval 5 let v Godoviču, 2½ leta v Goričah pri Tržiču in nazadnje do svoje smrti 8 let in 3 mesece tu v lepem Velesovem. — In na tem kraju, kjer si podajata roko življenje in smrt, kjer je težje govoriti o življenju nego o smrti, tudi jaz ne nameravam natančneje očitavati življenja in delovanja pokojnikovega, le to naj še rečem, kar se je že nekdanje reklo ob podobni priliki na grobu: „Pokojnik je živel šoli in stanu svojemu, živel je domovini slovenski in živel je dober oče svoji družini“. — Pa ti mladina velesovska, ti veš, kdo je bil oni, ki spi pod to težko rušo, ki te je ljubil, ki je skrbel zate, delal in živel zate: slovenski učitelj je bil, tvoj učitelj je bil: Josip Petkovšek. O, ohrani mu blag spomin in ceni delo njegovo, pa takisto ceni delo naslednikov njegovih, saj ti želijo dobro. — Odkrit je tedaj nagrobni kamen, znak naše ljubezni do pokojnika. Mrtev je sicer ta kamen, ali govori in bo govoril glasno takisto o minljivosti človeškega obstoja, kakor o tovariški ljubezni. In od tebe, dragi tovariš pod to težko rušo, se poslavljamo ob tem trenutju tovariši tvoji z žalostno dušo, pa z vročo, prevročo željo v nji, da

„naj ti pokoj bo, naj te ljubeče
objemlje žar brezkončne božje sreče!“

Okrajna učiteljska skupščina za slovenske in utrakviščne šole kočevskega okraja se je vršila dne 7. pret. meseca v Ribnici. Predsedoval ji je c. kr. okrajni šolski nadzornik gosp. Josip Turk, ki si je izbral za namestnika tovariša Štefančiča iz Vel. Lašč. Zapisnikarja sta bila tovariši Hudé in gospica Garbeis. V priobčilu o stanju nadzorovanih šol se je gospod nadzornik v posameznih predmetih dotaknil le najpotrebnejšega, pač pa je obširneje razpravljal o uradnih spisih in o uradovanju sploh, s čimer je ustregel osobito šolskim voditeljem. Tovariš Primožič je poročal o starem in novem učnem redu. Razpravi je vpletel marsikako subjektivno mnenje, kar je predavanje precej poživilo. Podrobni učni načrt je po elaboratih, ki mu jih je poslalo učiteljstvo, sestavil gosp. nadzornik sam ter o tem poročal pri skupščini. Zaradi praktične razdelitve učne snovi je bil ta načrt odobruje sprejet. Tovariš Bergant je poročal, kako naj deluje šola za varstvo koristnih živali in rastlin. Sicer kratki, a skrbno sestavljeni referat je ugajal vsem. Snov za domače konference je prav skrbno zbral tov. Štefančič, ki je za svoj trud žel obilo pohvale. V debato sta pri posameznih razpravah posegala tovariša Gregorač in Primožič. Tovariš Betriani je poročal o stanju okrajne učiteljske knjižnice, potem pa sta se izvolila za pregledovalca računov tov. Gregorač in gospa Schweiger. Knjižnični odbor se za bodoče leto ni izpremenil, v stalni odbor pa so bili izvoljeni tovariši: Tomšič, Gregorač, Štefančič, Bergant, Blahna. Končno je predlagal tovariš

Primožič, naj se vsa mesta, ki so oddana pomožnim učiteljem, razpišejo vsako leto. Enorazrednice pa, ki so oddane učiteljicam, naj se razpišejo o ugodnem času, da ne pridejo prizadete učne osebe v kake neprilike. Sprejeto. Gospod nadzornik se je na to zahvalil referentom za njihov trud ter s trikratnim „Slava!“ presvetlemu vladarju zaključil zborovanje. Po končanem vzporedu smo volili skupno z nemškimi tovariši dva zastopnika v okrajni šolski svet. Po kompromisu sta bila izvoljena tovariša Štefančič — naš doseđanji vrli zastopnik, in Peerz iz Koprivnika. Popoldne je bil skupni obed v hotelu Arko. Ker gospod nadzornik zaradi obilega posla prihodnje leto zapusti kočevski okraj, se je poslovil od učiteljstva z željo, da ga ohrani v prijetnem spominu ter tudi v bodoče posveti svoje moči povzdigi slovenskega šolstva. Tovariš Štefančič se je v imenu učiteljstva poslovil od nadzornika, slaveč ga kot pravičnega sodnika, ki ni bil kot star padar, ki ima za vsako majhno rano pripravljen nož, ampak kot moderen zdravnik, ki s hladečimi zdravili lajša bolečine. Tovariš Gregorač je napil tovarišicam učiteljicam, bodreč jih, da delujejo skupno s svojimi tovariši za povzdigo učiteljskega ugleda in gmotnega stanja. Omenjeno bodi, da se še vedno dobe tovariši, ki se hočejo ob taki priliki s svojo odsotnostjo napraviti interesantne. V slogi je moč. Pokažimo pri vsaki priliki, da smo složni, če hočemo, da nas bodo spoštovali!

Košansko učiteljstvo je priredilo dne 15. pret. meseca razstavo pismenih, risarskih in ročnih izdelkov tamkajšnje šolske mladine, ki jo je obiskalo mnogo staršev. Istega dne popoldne pa so se zbrali starši k prvemu obiteljskemu sestanku, pri katerem je predaval nadučitelj Grad: „Važnost šole nekdanj in sedaj.“ Vsi navzoči starši so z veseljem obljubili, da se bodo obiteljskih sestankov vedno radi udeležili.

Maturanti c. kr. učiteljskega v Mariboru iz l. 1881. se prijazno vabijo, da gotovo polnoštevilno pridejo dne 8. avgusta t. l. v Maribor k slavnosti 25letnice mature, kjer bo zvečer zabavni shod v Gambrinovi dvorani ob 8. uri. Prihodnji dan izlet v Kamnico. Natančneje pride. Tovariške pozdrave.

Za odbor: Porekar.

Koroški Slovenci so se na shodu v Celovcu odločno izrekli proti nesrečni politiki dr. Šušteršiča in njegovih somišljenikov in so to pogubno in samopašno politiko neusmiljeno obsodili. Značilno je, da so se izrekli proti Šušteršiču tudi duhovniki, in duhovnik je predlagal resolucijo, ki pravi, da se koroški Slovenci ne udeležijo III. katoliškega shoda. „Slovenca“ je ta sklep tako zbegal, da je izgubil vso pamet. Začel je napačiti — čujte in strmite! — družbo sv. Mohorja, kakor da ima ta kaj posla s Šušteršičevo kramarsko politiko. — Veselo znamenje pa je, da se je začel dvigati vihar ogorčenja, ki preti izpodnesti tla najostudnejšim izkoriščevalcem slovenskega naroda. Zato je razumljiva „Slovenčeva“ zbeganost.

Mladočehi in naši klerikalci so postali prijatelji, kar se je pokazalo zadnje čase v dunajskem parlamentu. To je napravilo na Češkem jako slab vtisk. Kakor pravijo češki listi, je češka javnost odločno proti Mladočehom, ki zatorej nimajo bodočnosti. Čaka jih ista usoda, kakršna je zadela Staročeha. Tudi češko učiteljstvo bo storilo svojo dolžnost in pomagalo, da doleti Mladočehe pravična kazen.

Z Goriškega nam pišejo: V 29. številu ste priobčili uvodni članek, kjer pravite med drugim, da so na Primorskem tovariši že davno uvideli, da so klerikalci sovražniki šole, učiteljstva, svobode in prosvete. — Da je trditev o tem sovraštvu opravičena, dokazuje pastirsko pismo, ki ga je izdal goriški nadškof, kjer govori proti sedaj veljavnemu šolskemu zakonu. Čudno se nam zdi, da je bil po izvajanju nadvse liberalne „Soče“ nadškof vedno zmeren mož, čeprav kliče svoje ovčice, naj se udeležijo III. katoliškega shoda v Ljubljani. Nadškofu se je šla ob njegovem imenovanju pokloniti tudi deputacija učiteljstva. Sedaj vidimo, da je bil ta akt vljudnosti popolnoma nepotreben, zakaj poklanjat so se šli svojemu sovražniku. Bodimo oprezni in ne poljublajmo roke, ki je stisnjena v pest, da nas udari!

Vljudno vprašanje c. kr. deželnemu šolskemu svetu v Ljubljani. Ker se zopet bliža novo šolsko leto in z njim tudi trpljenje v ponavljalni šoli, se usoja podpisani vprašati visoki c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani, ako dobimo že letos davno obljubljeni berilo za ponavljalne šole? Ako tisti, ki mu je poverjeno sestavljanje takega berila, ne utegne izvršiti dela,

naj se poveri delo komu drugemu, da pridemo čim prej do tega toliko potrebnega berila. Prosimo! Eden v imenu vseh.

Izvršitveni predpisi. Ako smo prav poučeni, si je e. kr. deželni šolski svet v Ljubljani že izbral enketo, ki ima nalogo, sestaviti izvršitvene predpise k novemu učnemu in šolskemu redu. Ker pa sta v tej enketi poleg vseh okrajnih šolskih nadzornikov samo dva nadučitelja, bi storil e. kr. deželni šolski svet samo svojo dolžnost, da pokliče v enketo tudi nekaj učiteljev in učiteljic, zakaj več oči več vidi.

Razpisano je mesto definitivne vadniške učiteljice v Gorici na e. kr. deklški vадnici, združeni z ženskim učiteljskim.

Nemška šola v Domžalah. V Domžalah so sklenili, da dovolijo tamošnjim tirolskim naseljencem nemško ljudsko šolo s pravico javnosti.

Jezuitski red šteje sedaj okolo 16.000 članov.

Izvoz in uvoz knjig. Iz Nemčije se je leta 1905. izvozilo za 78 milijonov mark knjig, uvozilo pa za 21 milijonov mark. V istem času je Angleška uvozila knjig v vrednosti 4 milijonov, izvozila pa za 29 milijonov. Francoska je uvozila za 9 milijonov, izvozila za 7 milijonov.

Reka Nil je edina velika reka, ki nima v svojem toku od 2400 kilometrov niti enega pritoka.

P. n. e. kr. okrajne šolske nadzornike prosim, da mi blagovolijo poslati za „Letopis“ Slovenske Šolske Matice teme in teze, ki so se obravnavale, oziroma vsprejele pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah. V Ljubljani, dne 1. avgusta 1906. Jakob Dimnik, nadučitelj.

Razgled po šolskem svetu.

— **Pomagalo je!** Tudi Amerika slabo plačuje svoje učiteljstvo. Učiteljstvo okraja Kansas City je zaradi tega, hoteč si izboljšati svoj gmotni položaj, razposlalo širom okraja posebne vprašalne pole, kdo je za, kdo proti regulaciji plač. Uspeh je bil naravnost čudovit. 45.000 podpisov je bilo za regulacijo. Pole so romale na pristojno mesto in regulacija se je izvršila. — Poiskusimo še pri nas! —a.

— **Paris** šteje po najnovejši štetvi 195 glavnih učiteljev, 1642 učiteljev in 81 pomožnih učiteljev; 377 glavnih učiteljic, 2337 učiteljic in 266 pomožnih učiteljic. — Plača: glavni učitelji 4500 frankov, glavne učiteljice 4500 frankov, učitelji in učiteljice po 3100 frankov. —e—

— **Japonska** je ravnokar sprejela zakon, da je ljudsko-šolski pouk obvezen in brezplačen. Traja od 6.—14. starostnega leta. Prva štiri leta poučujejo japonščino in kineščino, a zadnja štiri leta pa tudi angleščino. —g—

— **Darežljivost.** Pretečeno leto so dobila sledeča društva toliko dohodkov: — Češka šolska Matica 866.592 kron, nemški „Sulverein“ 393.000 kron, naša družba sv. Cirila in Metoda 64.328 kron. — Vžigalice so prinesle: češki Matici 40.000 kron, nemški „Sulverein“ 1000 kron, a naši družbi pa 14.000 kron.

— **Holandsko učiteljsko društvo** šteje 7463 članov, med temi 2242 učiteljic. —g—

— **Ljudske šole v Dalmaciji.** Leta 1905./6. je bilo v Dalmaciji 398 ljudskih šol s hrvaškim in 1 z italijanskim učenim jezikom. Vrhutega je bilo 25 privatnih šol. Otrok, obvezanih v obiskovanje šole, je bilo 57.267, šolo pa je obiskovalo 49.402 otroka. Učiteljev je bilo 426, učiteljic pa 333.

— **Proč z nemščino!** V zadnjih letih pišejo mnogo o tem, da naj se nemščina odpravi iz vseh ljudskih šol na Poljskem. Na prihodnjem obnem zboru zaveze galiških učiteljskih društev pride ta zadeva kot samostojen predlog na dnevni red.

— **Londonu** primanjkuje 700 učnih oseb. —e—

— **Na zadnjem glavnem zboru*** „Zaveze čeških učiteljskih društev“ je bil predsednikom voljen učitelj in državni poslanec Černy. Prejšnji predsednik Rašin se je odpovedal temu mestu, ker je pred kratkim nastopil mesto ravnatelja banke

*) O glavnih zborih češke, moravske, vseavstrijske nemške, kakor tudi bosansko-hercegovske učiteljske zveze so nam obljubljena daljša poročila. Uredništvo.

„Praha“. — Na tem obnem zboru se je sprejel tudi protest proti poklerikaljenju ljudskega šolstva na Češkem povodom izvršitvenih predpisov e. kr. dež. šol. sveta. (O tem priobčimo prihodnjič članek. Op. uredništva.)

Listnica uredništva.

V. R. v K. Lepa hvala! Priobčimo prihodnjič. — **V Istro.** Vse smo prejeli. Pride polagoma na vrsto. Brezbriznosti ni samo pri vas, ampak — skoro povsod.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1670.

Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli na Planini se razpisuje s tem učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 27. avgusta 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 26. julija 1906.

Št. 1187.

Na enorazredni ljudski šoli pri Sv. Trojici se razpisuje s tem učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 27. avgusta 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatecu, dne 26. julija 1906.

Iz „Učiteljskega tiskovnega društva.“

Učiteljsko tiskovno društvo je začelo poslovati. Zato vljudno vabimo slovensko učiteljstvo in vsa učiteljska društva, da naj se blagovolijo prav marljivo v mnogobrojnem številu zglašati za deleže. Deleži so po 100 K in se plačujejo takoj ali pa v 10 nepretrganih mesečnih obrokih po 10 K.

Učiteljsko tiskovno društvo je pristopilo k „Zadružni Zvezi“ v Celju in njeni organi bodo pregledovali in revidirali delo našega društva.

Denar je pošiljati samo na naslov „Učiteljsko tiskovno društvo“ v Ljubljani.

Za upravni svet:

Karel Wider,
predsednikov namestnik.

L. Jelenc,
predsednik.

Upravništvo „Zvončka“

proda več lepih

klišeejev po nizki ceni.

Upravništvo „ZVONČKA“

Ljubljana, Rimska cesta št. 7.

Tvrdba J. GIONTINI v Ljubljani,

ustanovljena meseca maja 1844. l.,

priporoča za prihodnje šolsko leto

p. t. krajnim šolskim svetom in
šolskim vodstvom

svojo veliko zalogo

vseh šolskih potrebščin, knjig, pisank,
zemljevidov in učnih pripomočkov.

Pri nakupu večjih partij in pri takojšnjem
plačilu znižane cene.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₂ 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4.32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišče in knjižnenih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsaki 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	" 18 " " " " 17 " " 6 " — " 18. " 3 " 56 "
C	" 24 " " " " 23 " " 4 " 50 " 24. " 4 " — "
D	" 38 " " " " 37 " " 3 " — " 38. " — " 66 "
E	" 46 " " " " 45 " " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	" 60 " " " " 59 " " 2 " — " 60. " — " 70 "
G	" 70 " " " " 69 " " 1 " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	" 85 " " " " 84 " " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

S kakšnimi težavami sem se moral boriti.

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje)

V šolah z normalnimi razmerami je prijetno službovati. Kjer je preveč otrok, so težkoče; kjer jih je premalo, prevladuje strah, da jih utegne čisto zmanjkati. Ko sem poučeval zadnje leto (1878.) v Ljutomeru, sem imel sam v svojem razredu 120 dečkov. Ko sem pa prišel isto leto v Krško, sem jih dobil s svojim tovarišem vred († V. Vidmarjem) samo 12. Kako naj z njimi ravnam, da mi ostanejo zvesti do konca šolskega leta? Kako naj se s tem številom otvori v bodočem letu še 2. razred? Da sem se v tem strahu poto-

lažil, sprejel sem jih med letom, ker je bilo nekaj učencev izstopilo, še nekoliko, ne da bi bil, kakor zakon predpisuje, prosil za to dovoljenja pri okrajnem šolskem svetu. To mi je koncem šolskega leta očital nadzornik prof. Wurner. Ker sem bil zoper njegovo voljo, zoper voljo okrajnega glavarja in drugih nemškutarjev imenovan, je bilo opaziti na teh gospodih, da bi jim ne bilo posebno žal, ako bi ostala Krška meščanska šola „mrtvo rojeno dete“; saj je pisalo glasilo teh šolnikov „Laib. Schulzeitung“, na katero je bil takrat naročen krški c. kr. okrajni šolski svet: „Man hat in Gurkfeld den Bock zum Gärtner gemacht.“ Moj prijatelj, učitelj (takrat v kaznilnici na ljubljanskem gradu) in nadzornik F. Stegnar, se je zanimal za ta krški „vrt“, v katerem je vladal ta „kozol“, in prišel me je leta 1879. obiskat. Peljal sem ga tudi v šolo, kjer je zvesto poslušal v svoji radovednosti, kako je urejena prva meščanska šola na Kranjskem, kako napredujejo učenci itd. Posebno se je zanimal, kakšni bodo napredki v realijah. Ker so se pa vsi predmeti le v nemščini, katere niso bili otroci zmožni, razlagali in izpraševali, ker se je moralo pri izpraševanju bolj na obliko, na pravilni jezik paziti kakor na vsebino odgovorov. Je bil prijatelj iznenaden in rekel: „To ni meščanska šola, to je nemška jezikovna šola.“ To oceno moje šole je ponavljal g. Stegnar kot deželni poslanec tudi v deželni zbornici. V tej nemški jezikovni šoli se je učilo 28 ur na teden le nemško; 2 uri sem pa odločil za slovenščino na lastno pest in odgovornost, ne da bi bil prosil in potem dobil posebnega dovoljenja. Realije bi bil poučeval iz lastnega nagiba rad tudi v slovenščini, ako se ne bi bal zamere pri nemškemu glavarju in nemških nadzornikih (Wurner, Pirker). Teh sem se bal, ker sem bil le kot učitelj definitivno nastavljen, ne pa kot ravnatelj. Vlada pa je z zakonom (9. marec 1879, Vesteneckova novela) dobila večjo moč; zakaj ta zakon je vzel pravico definitivnega imenovanja okrajnim šolskim svetom in jo izročil deželnemu šolskemu svetu. Ako bi se bil v šoli slovenščine posluževal, bi se zameril tudi največjemu šolskemu prijatelju na Kranjskem, g. Martinu Hočevarju, osobito pa njegovi soprogi, ki je bila velika šolska prijateljica 20 let pred mojim prihodom v Krško in je ostala do dandanes, t. j. 28 let po mojem prihodu. Slovenščine ta dva rojena Slovenca (on od Vel. Lašič, ona iz Radovljice) sicer nista sovražila, saj sta jo sama rada govorila; toda v nemščino sta bila preveč zaljubljena in se bala, osobito gospa, da bi se ji v šoli ne godila krivica. Zlobni ljudje pa, ki ne znajo razsoditi, da omikan in značajan človek stori uradne svoje dolžnosti, četudi si v privatnih razgovorih želi, da bi bile te uradne dolžnosti drugačne, skrbeli so za — obrekovanje. Uvedel sem pri svojih učencih običaj, da so smeli samo v prvem razredu z menoj še slovensko govoriti, kadar so me česa prosili ali se opravičevali itd. Učenci 2. ali 3. razreda pa me — razen v slovenskih urah — nikakor niso smeli slovensko nagovoriti, ako so hoteli dobiti od mene odgovor, ako so hoteli, da sem jih poslušal. Tako sem postopal, ne zaradi tega, ker je bila šola nemška, ampak zbog tega, da bi se otroci privadili nemški govorici.

Jaz siromašek in tovariš Bezljaj sva bila pa po zlobnih ljudeh zatožena — ravno nasprotnega, da učencem prepovedujemo — nemško govoriti. V zamero pa nisem smel priti pri teh dobrih ustanovnikih šole. Da okrajni glavar Schönwetter ni imel več veselja do šole potem, ko sem jaz postal voditelj, to sem takoj videl. Pri seji okrajnega šolskega sveta se mi je bila že l. 1878. dovolila prva kvinkvenija, ki mi bi jo moral sicer že l. 1876. nakazati štajerski deželni šolski svet, a okrajni glavar tega sklepa ni hotel izvesti. Na mojo ustno pritožbo je rekel: „Wenn es Ihnen nicht recht ist, geben Sie mich in den Slov. Narod.“ (To sem tudi storil in se še pritožil pri deželnem predsedništvu). Da je čisto izgubil veselje do moje šole, je pokazal tudi s tem, da mi ni hotel obljubiti podpore, ko sem snoval društvo v podporo meščanskih učencev l. 1879. Izdatno podporo pa mi je obljubil pokojni Martin Hočevar in odobral, da snujem tako društvo. Ko je pa z njim v dotiko prišel okrajni glavar, je pa preklical svojo obljubo in umaknil dano besedo.

Vendar pa on in blaga gospa nista umaknila svoje darežljive roke. Ker sta izprevidila, da se brez materialne podpore ne vzdrži meščanska šola in se ne razširi na dva ali tri razrede, sta začela učence takoj l. 1879 materialno podpirati. Kakor oče in mati sta za učence plačevala; zdaj enemu stanovanje, drugemu hrano, tretjemu oboje, četrtemu obleko, knjige itd. Priporočala sta svojo šolo kranjski hranilnici, ki se je šole vsako leto spominjala z večjim ali manjšim darom. Šolsko leto 1879/80 se je pričelo zopet le še s 1. razredom, kamor je pa vendar vstopilo 27 učencev. Po smrti tovariša Vidmarja, o kateri priliki je familija Hočevarjeva pokazala zopet svojo dobro srce, sem moral pol leta vse predmete sam poučevati, kar sem rad storil in kar mi je napravilo več veselja kakor truda. Na pomlad l. 1880. mi je prišel tovariš Bezljaj iz Trsta na pomoč. Z njegovim prihodom je nastopila za šolo boljša doba, doba razvitka in popolnitve. (Dalje.)